

Samenvatting Beheerplan ATV De Pioniers Utrecht
Visie en beheer-, zorg- en actieplan 2013-2022

**De Pioniers: mozaïek van tuinen en mensen
want zo veel mensen, zo veel tuinen...**

Paul van Kan Natuur & Landschap

T 030-2930088
M 06-38085248
E info@paulvankan.eu
I www.paulvankan.eu

© Paul van Kan natuur & landschap
Vermenigvuldigen of openbaar maken van dit rapport of delen
daarvan mag uitsluitend onder vermelding van de bron:
Paul van Kan (2013) samenvatting beheerplan ATV De pioniers

wat is een beheerplan ?

Een beheerplan geeft aan wat je moet doen in het groen om de gewenste streefbeelden te bereiken of te behouden. Daar zit altijd een planning aan, meestal voor een periode van 10 jaar. Het beheerplan voor De Pioniers is veel meer dan een standaard beheerplan voor de boomsingels. Het gaat namelijk over het geheel, over de samenhang. En het gaat over alle aspecten van groen, dus ook over recreatie, beleving, flora en fauna. Het gaat over de toekomst van De Pioniers als totaliteit.

waarom een beheerplan ?

In 2012 vielen verschillende vragen over het beheer en onderhoud van het park samen. Het was duidelijk dat er één plan nodig was om goed onderbouwd aan de slag te kunnen met aanvraag van subsidies en het effectief inzetten van leden en professionals in groenbeheer.

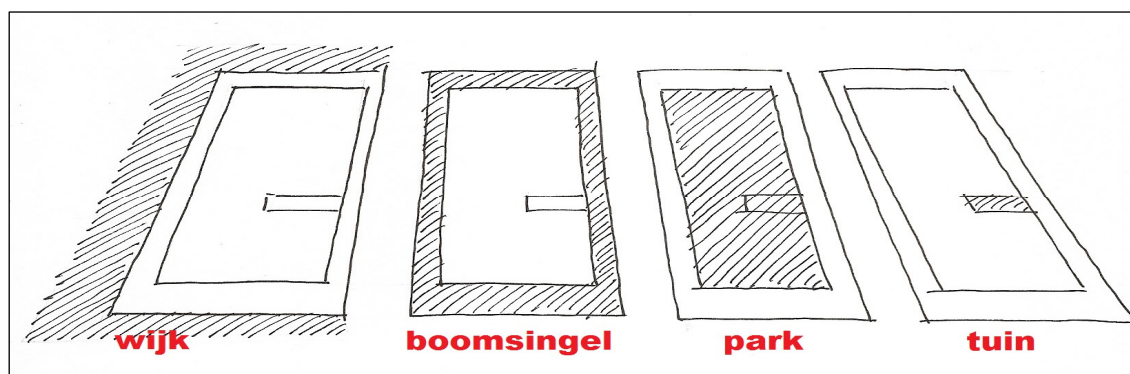
- onderhoud boomsingels (>50 jaar): veiligheid, licht, beeld, natuurlijke opbouw
- re-organisatie werk: werkgroepen, tuindienst, Pio-doe-dagen
- Keurmerk Natuurlijk Tuinieren AVVN: ongeveer 30 adviezen opgenomen
- hoe zien we de toekomst ? nu aan werken (10 jaar plus doorkijk naar 2035)
- waarborgen hoofdlijn: leidraad, toetsen, wisseling bestuur en leden
- onzekerheid over beheer (waar, wanneer, hoe): bestuur, werkgroepen, leden

totstandkoming en status beheerplan ?

Het plan is geleidelijk tot stand gekomen. Nadat alle informatie is verzameld en rondes met professionals en bestuur zijn geweest, is het plan gefundeerd en compleet. Als eindconcept wordt het aan de leden gepresenteerd. Met de opmerkingen vanuit bestuur en leden zal het uiteindelijk vastgesteld worden tijdens de Algemene Leden Vergadering in het najaar van 2013. Rond die tijd zullen de eerste aanvragen voor subsidies, offertes en vergunningen de deur uit gaan zodat in de winter 2013-2014 een start gemaakt kan worden met het groot onderhoud.

4 lagen: wijk - singel - park - tuin

Het plan gaat uit van 4 onderdelen; de omliggende wijken, de boomsingel rondom, het complex als geheel en de individuele tuinen. Wat je in je eigen tuin doet heeft invloed op de andere onderdelen. Hoe wij ons opstellen naar de wijkbewoners en hoe we de boomsingel onderhouden heeft invloed op onze eigen tuin. **dit is de kern van het plan !**

Elke laag heeft kansen en knelpunten. Deze willen we aanpakken, maar niet alles tegelijk. In elke laag kun je wat doen; in je eigen tuin of in het tuinenpark. Er is altijd wederzijdse invloed. Als je in je eigen tuin een fruitboom plant langs het pad draagt dat bij aan een mooier park. Als de boomsingel gedund wordt geeft dat meer licht op de aangrenzende tuinen. Een positieve bijdrage werkt dus vanuit twee kanten, mits afgestemd op het geheel. Eigen belang en het belang van de vereniging staan dus nooit los van elkaar. Ze versterken elkaar !

stap 1 wat hebben we ? (analyse)

- wijk: omgeven door wonen, 2 ingangen, parkfunctie, natuurplekken, interactie
- singel: hoge essen, bomen die elkaar wegdrücken, struiklaag minimaal, rommel
- park: wegvallen beeld, hoge bomen, variatie, overhoekjes met (kans voor) natuur
- tuinen: gevarieerd, meer gemengde tuinen, gezinnen, natuur in je tuin

Er zijn sterke en zwakke punten. De sterke willen we graag sterk houden; de zwakke versterken of compenseren. Ook zijn er altijd kansen en knelpunten/beperkingen. Op kansen kun je inspelen. En knelpunten willen we graag oplossen.

enkele sterke punten:

- verscheidenheid aan tuinen en hoekjes
- boomsingels van es en els als omlijsting
- slotenpatroon als onderdeel van 800 jaar oude verkaveling
- gevarieerde en rijke fauna, met name vogels
- veel soorten inheemse bomen en struiken

enkele zwakke punten:

- beperkte oppervlak, weinig restruimte
- situering naast drukke uitvalsweg (geluid, fijnstof)
- beperkte aansluiting op ander wijkgroen
- zware klei, hoog grondwater
- veel leden weinig tijd voor vereniging

enkele kansen:

- (bewoners) Veemarkt2.0
- recreatief medegebruik (financiering)
- Oosterspoorbaan krijgt nieuwe bestemming
- veel leden hebben specifieke kennis
- groeiende belangstelling voor natuur in je tuin
- groeiende belangstelling voor stadslandbouw

enkele knelpunten:

- nieuwe appartementen Veemarkt2.0
- brekende en vallende takken
- schaduw door boomsingel en bomen bij de burens
- vaak te hoog waterpeil en slechte waterkwaliteit
- verwaarloosd, achterstallig beheer

stap 2 wat willen we ? (visie)

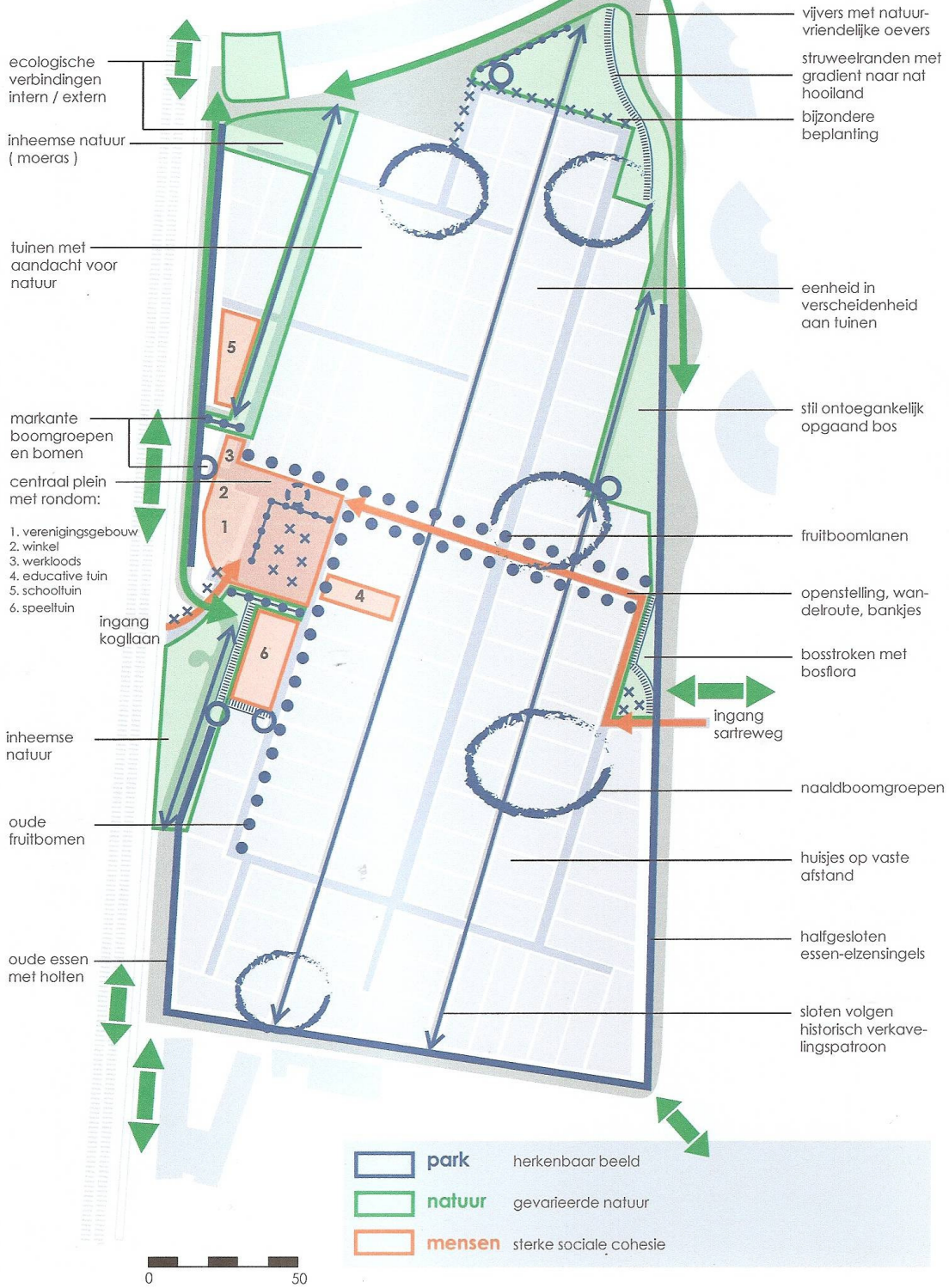
Zonder visie kun je ook beheren. Groot nadeel is dat je lukraak aan de slag gaat en het geheel uit het oog verliest. En het eindbeeld is zonder visie al helemaal uit het oog verloren. Ook is iedere bestuurswisseling een kans op stagneren of kwijtraken van de ingeslagen weg. Een visie is te beschouwen als een kapstok; een houvast voor het toekomstbeeld. Dat beeld bestaat voor De Pioniers uit drie belangrijke onderdelen: natuur + park + mensen. Deze staan niet los van elkaar. De visie sluit goed aan op het collegeprogramma van de gemeente Utrecht (2010-2014): Groen, Open en Sociaal.

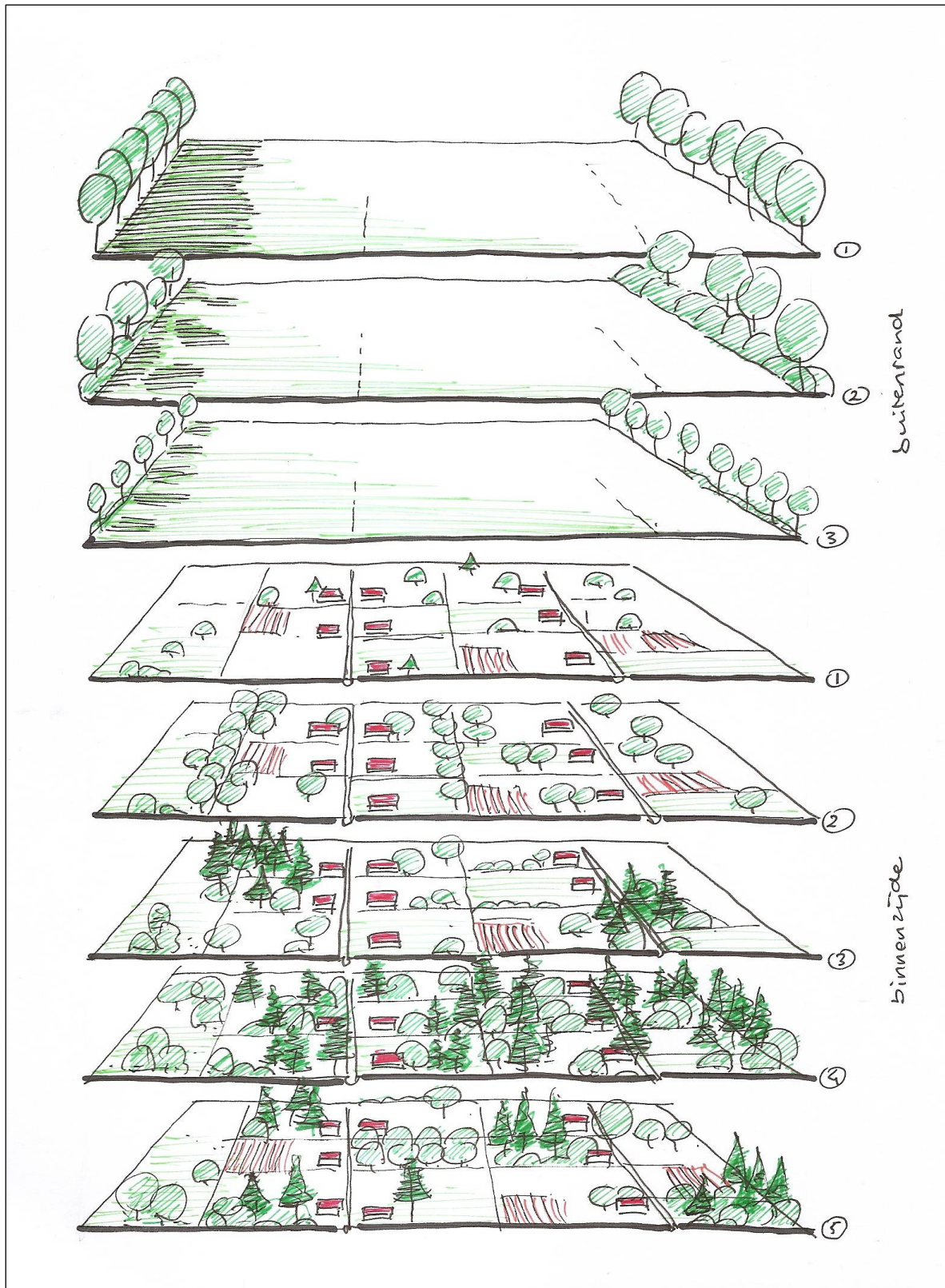
- wijk: meer open, recreatief medegebruik, voorlichting thema's natuur en voedsel
- singel: meer open, ruimte voor struiklaag en kruidlaag, netter beeld
- park: resthoeken meer benutten voor natuur en beleving
- tuinen: meer fruitbomen, minder hoge bomen(coniferen), ruimte voor natuur

De visie voor De pioniers is, kort samengevat, het streven naar :

- (park) een herkenbaar beeld
- (natuur) een gevarieerde natuur
- (mensen) een sterke sociale cohesie

visie

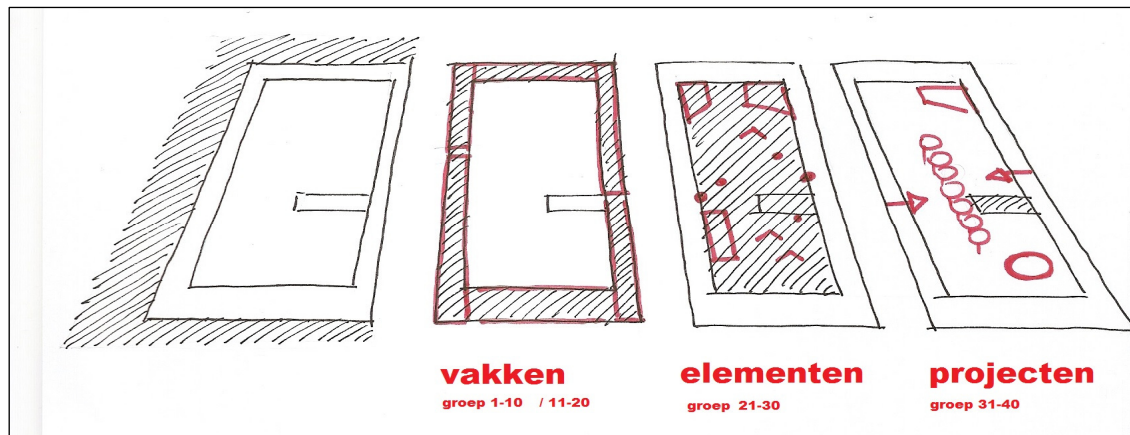

Op deze serie schetsjes is te zien wat de mogelijkheden zijn voor de toekomst van De Pioniers. Boven: drie varianten voor de boomsingel (in dit plan wordt voor variant 2 gekozen). Onder: vijf varianten voor het geheel van tuinen (in dit plan wordt voor variant 3 gekozen).

stap 3 hoe bereiken we dat ? (plan)

waar gaan we wat doen ?

- wijk: overleg, inspelen op ontwikkelingen, open stellen, voorzieningen, informeren
- singel: groep 1 = vak 1-10
- park: groep 2 = vak 11-20 + groep 3 = elementen 21-30 , groep 4 = projecten 31-40
- tuinen: groep 5 = richtlijnen en ideeën (apart boekje verschijnt in september)

wie gaan dit doen ?

- extern (bv groot onderhoud singels, bruggen, baggeren)
- bestuur: coördinatie werkgroepen, opstarten en terugkoppelen, financiering, planning
- leden via werkgroepen (onderhoud, ecologisch beheer, natuurlijk tuinieren)
- leden via tuindiensten: ondersteuning werkgroepen bij grote klussen
- leden via Pio-doe-dagen

wat gaan we doen ?

- snoei bomen	vooral opkronen bomen singels zuid en west
- snoei struiken	afzetten struiklaag om deze vitaal en dicht te houden
- selectief dunnen	blijvende bomen meer ruimte geven, vooral singels oost
- opschonen	verwijderen takkenhopen, zo mogelijk opnieuw opbouwen
- aanplant	lokaal aanvullen struiklaag met inheemse soorten
- maaien	ecologisch graslandbeheer (2x per jaar maaien en afvoeren)
- oeverbeheer	extensief maaien (1x per jaar, waar mogelijk gefaseerd)
- waterbeheer	schonen en baggeren , niet vaker dan nodig
- voorzieningen	op kansrijke plekken gerichte faunavoorzieningen

wanneer gaan we dat doen ?

Alles tegelijk is geen goed idee. Beheer en uitvoeren van projecten moet stap voor stap. In afstemming op natuur, menskracht en uitstraling van het park. Ook de financiering komt per jaar beschikbaar.

- vakken: vaak eenmalig met nazorg -> verspreiden van werk, prioriteiten
- elementen: vaak voortdurend, meerdere malen per jaar
- projecten: afstemmen, inplannen, er moeten mensen en geld beschikbaar zijn
- eigen tuin: vanaf vandaag gewoon beginnen

Voor ieder vak, element of project is in een tabel een overzicht gemaakt. totaal 40 tabellen. Op de volgende pagina kun je, als voorbeeld, zien hoe zo'n tabel eruit ziet voor vak 9; de singel bij de speeltuin. Dit vak is een van de vakken die in de winter van 2013-2014 aan de beurt komt.

Op pagina 9 en 10 staan de jaarplanner en maandplanner.

9	singel speeltuin
kenschets	<p>boomlaag: los verband van 20 abelen, waarvan sommige meerstammig, diameter van 20-50 cm, hoogte van 25-30 m; geen holtten; opslag es; 2 breed uitgegroeide populus canadescens x tremula (diameter 60 cm; hoogte 30 m)</p> <p>struiklaag: meidoorn, sleedoorn, vlier, rode en gele kornoelje, hulst, aak, kardinaalsmuts</p> <p>knelpunten: schaduw, wortelopslag en vocht/voedselonttrekking speelgazon, wortelopslag speeltuinzand, veiligheid abelen > 60 jaar, blad (speelgazon, speelzand)</p>
streefbeeld	<p>gevarieerd inheems dicht doornstruweel, klimplanten en enkele boomvormer droogtesoorten en ruigtezoom aan speeltuinzijde, moerassoorten aan slootzijde</p> <p>2 forse markante populieren als beeldbepalende elementen vrij gezet</p>
advies AVVN	<p>bosstrook aanvullen met sierheesters (AVVN 1b) NB: ipv sierheesters inheemse struiken en lage bomen met hoge beeld- en ecologische waarde</p> <p>natuurspeelplek (AVVN 9 e) NB: helaas geen ruimte (wens om speelveld te behouden; in bosstrook is spelen in strijd met beoogde natuurwaarden)</p>
werk	<p>kap en afvoer: 20 abelen in één fase om verstoringsperiode zo beperkt mogelijk te houden (na 1 jaar ravage weer enigszins stabiel, na 3 jaar nieuw evenwicht)</p> <p>stobben: direct insmeren met roundup om uitloop en wortelopslag te voorkomen</p> <p>opslag: enkele jaren na kap goed bijhouden</p> <p>aanplant speeltuinzijde: sleedoorn, hondstroos, meidoorn, veelbloemige roos</p> <p>aanplant slootzijde: grauwe wilg, sporkehout, Gelderse roos</p> <p>aanplant boomvormers: vogelkers, zomereik (beperkt tot 3-4 stuks)</p> <p>aanplant klimplanten: bosrank, kamperfoelie, hop</p> <p>knotten: jonge es omvormen tot knotboom op 1,5 m</p> <p>snoeien: struiklaag</p> <p>snoeien: jonge bomen (begeleidingssnoei/ vormsnoei/ waterlotsnoei)</p> <p>maaien: 1 m brede zoom speeltuinzijde eenmaal per jaar (zie vak 19)</p> <p>NB: pas vanaf 1 jaar na kap aanplanten; wortels gaan nl. eerst inrotten en daarop slaat aanplant niet aan</p>
richtlijnen	VTA van 2 blijvende populieren
let op	<p>ontzien gazon tijdens kap</p> <p>ontzien natuurlijke opslag tijdens kap</p> <p>in buurt speeltuin geen giftige soorten aanplanten (zoals taxus en karmozijn)</p>
inzet	<p>WG onderhoud en beheer +VW: bestaande takkenhoop verwijderen</p> <p>WG beheerplan: aanplant en startbeheer struweel, snoeien, opslag</p> <p>WG speeltuin: bij maaien ruigtezoom overslaan</p> <p>EXTERN: kap 20 bomen en afvoeren hout</p>
planning	2013 + 2019 (VTA 2013)
middelen	<p>gemeente Utrecht: financiert uit onderhoudsbudget via AVVN</p> <p>vereniging: aanvullend plantmateriaal (€ 200)</p>

tabel 1b: jaarplanner projecten 31-40

	Project	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
31	Warm welkom (12)	■	■								
32	Plein public (13+21)				■	■					
33	Groenmarkt (13+22)				■	■					
34	Ont-moeting	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
35	Komma op z'n kop			■	■	■	■	■	■	■	■
36	Uitroepteken				■	■	■	■	■	■	■
37	Stinzenbos	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
38	Bloesemtocht		■	■	■	■	■	■	■	■	■
39	De brug terug (24)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
40	Hoge bomenplan (-)			■	■						

NB: een deel van de projecten komen na uitvoering onder regulier beheer van betreffende beheervak, dat tussen haakjes is aangegeven (bv: plein public)

De betekenis van de grijs tinten is tabel 1a en 1b als volgt:

startjaar
cyclisch werk
aanvullend beheer, nazorg

tabel 2a: maandplanner beheervakken

boomsingels, bomen, struiken													
Beheer	frequentie	j	f	m	a	m	j	j	a	s	o	n	d
Dunnen (kap)	1/6	■	■	■								■	■
Dunnen (ringen)	1/6	■	■	■								■	■
Planten boom / struik										■	■	■	■
Vrijzetten aanplant	1x (3 jaar)									■	■	■	■
Herstel boom		■	■	■								■	■
Afzetten (hakhout)	1/6	■	■	■								■	■
Snoei boom (opkronen)	1/6	■	■	■								■	■
Snoei boom (verzorging)	1/3		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Snoei fruitboom	1-2x	■	■	■			■	■	■			■	■
Snoei struik	1/3	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Snoei struik/heg (herstel)	1/6	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Snoei heg	2x					■	■	■	■	■	■	■	■
Knotten / stikken	1/3	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Opslag verwijderen	1/3	■	■	■						■	■	■	■
Opschonen boomsingel	1/6	■	■	■					■	■	■	■	■
Bestrijden exoten	1/3												
Bestrijden braam	2-3x			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Bestrijden onkruid	2-5x			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Aanplanten stinzenflora	1x									■	■	■	■
Afval verwijderen	1x			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
VTA	1/5								■	■	■	■	■